

Telegraful Român.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției »Telegrafului Român«, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situația e coaptă...

Legea despre indemnizare a fost votată și din partea casei magnaților, în ședința ținută luni după amiază la orele 4. La vorbirile rostite a răspuns contele Tisza, ministrul-president, care deși era puțin indispus, cam răcit și răgușit, a ținut să-și spună cuvântul asupra situației și a făcut importante declarațiuni, constatând, că situația e acum coaptă pentru a ne gândi la pace, dar începutul trebuie se vină dela aceia, cari au provocat războiul și cari trebuie să vină la convingerea, că orice ulterioară vărsare de sânge pentru ei e zădarnică, pentru că situația de acum nu mai poate fi schimbată. Contele Tisza a spus următoarele:

«Guvernul acesta, chemat de soartă se împlinească misiunea sublimă, dar grea, de a reprezenta cauza națiunii maghiare în momentele mari de astăzi, e pe deplin conștient, că națiunea maghiară, cu mic cu mare, fără deosebire de confesiune, naționalitate și partid, a dat atâtea semne despre iubirea de patrie, despre simțul de jertfă, despre puterea de viață manifestată în fapte, încât pe urma lor n'a rămas pe seama persoanelor responsabile pentru soarta națiunii maghiare decât numai datorința sfântă de a valorifica în favorul națiunii manifestările puterii de viață, ascunsă în sânul națiunii.

Ilustri magnați! Războiul acesta nu noi l'am provocat; nu noi am fost aceia, cari am îndreptat atacuri în contra națiunilor, statelor, împărățiilor, cari trăiau în pace. Nu noi am fost aceia, cari am voit să răpim hoște bucățile vii din corpul vecinului pașnic. Nu noi am provocat războiul; dar dacă a fost provocat, îl vom purta până la sfârșit, cu aceeași determinare, care a scris deja victoria până acuma pe steagurile noastre. Și dacă s'ar pune întrebarea, că până când va mai dura acest războiu, răspunsul meu ar putea se fie numai acesta: la întrebare *de ce răspuns aceia, cari au provocat războiul!*.. Noi vom purta războiul până nu va lua sfârșit atacul îndreptat asupra siguranței noastre, independenței noastre, mărimii noastre naționale. Vom purta acest războiu până nu vor înțelege dușmanii noștri, că orice continuare a războiului e de prisos, căci aduce numai suferințe fără scop asupra omenimei, fără ca să-i apropie pe ei de scopurile dorite fie și numai cu un fir de păr.

Evenimentele cari s'au succedat pe câmpurile de războiu de un an și jumătate au făcut, ca situația se fie coaptă. Acum trebuie se fie în curat și dușmanii noștri, că nu pot să-și mai ajungă scopurile legate de atacurile lor. Pot se fie în curat și cu aceea, că învingerea noastră ne va aduce garanțiile pe seama siguranței noastre, dar nu învoalvă în sine atac îndreptat în contra existenței celorlalte mari puteri din Europa, cum ar

fi involvat învingerea lor în contra existenței noastre.

Orice continuare a războiului pentru ei e astăzi numai o vărsare de sânge cu totul fără scop, o risipă de forțe cu totul inoportună, care dacă reclamă, durere, și dela noi prețioase jertfe de sânge, fără îndoială că pune cu mult mai mari jertfe în sarcina părții care perde războiul, căci aceasta cel puțin în parte are se poarte și cheltuielile învingătorului. *Fiecare strop de sânge, care se mai scurge astăzi, în această groaznică măsurare de puteri a națiunilor, e sânge vărsat în zadar, care strigă la cer și pentru care aceia rămân responsabili, cari au adus asupra lumii culte această lovitură îngrozitoare, cu scopuri de cucerire și nimicire, ascunse însă sub lozince i-pocrite și cari nici astăzi nu vreau să-i pună capăt...*

Vorbirea contelui Tisza a fost viu aplaudată de magnații prezenți la ședință.

Un rege nenorocit.

Scriu ziarele mari, că regele Petru al Sârbiei e pe drum spre Italia, unde va fi adăpostit într-o vilă a cumnatului său, a regelui Victor Emanuel. Acolo își va petrece restul zilelor sale. E tristă din cale afară soarta acestui rege, care și-a pierdut coroana, și-a pierdut țara, și-a pierdut armata, și-a pierdut populațiunea, și acum e silit să pribegească prin țări străine, bătănd pe la ușile altora, dar e o soartă pe care a meritat-o. Nu era de loc cu dreptate, dacă nu se întâmpla cu el așa cum s'a întâmplat. Soarta pe care o îndură azi regele Petru nu este decât pedeapsa ce i se cuvine pentru păcatele lui de altădată. Poporul sârb, și numai poporul, trebuie să deștepte compătimirea tuturor, nu însă și regele său! Poporul are singura greșală, că n'a băgat de seamă, că anumite acte, făcute de conducătorii săi, erau făcute în interesul altora, iar nu în interesul poporului sârb.

Orice popor, ce are conducători de rea credință, cari acopăr adevărul, se expune la cele mai mari nenorociri. Așa este cazul poporului sârb. Faptele trecutului sunt în mintea tuturor. Într-o noapte din luna Maiu 1903 o crimă înfricoșată s'a petrecut la conacul din Belgrad. Regele Alexandru și regina Draga au fost asinați de soldații lor.

A doua zi Petru Carageorghevi, sufletul conspirației, nepotul lui Carageorghe, a fost proclamat rege al Sârbiei de către scupcina din Belgrad. Crima a rămas tradiția de familie a Carageorghevicilor, căci Carageorghe, înainte de a fi un revoluționar sârb, a ucis pe tatăl său, după cum ne asigură marea Enciclopedie franceză. Și apoi după o viață plină de aventuri s'a retras în Rusia, unde a murit. Iar urmașii săi au rămas până azi clienții Rusiei pentru tronul sârbesc.

Nu este nici un secret pentru ni-meni, că crima dela Belgrad din Maiu 1903 s'a făcut din ordinul și în favoarea Rusiei.

Care era situația politică a Sârbiei la 1903? Pe tron era regele Alexandru Obrenovici, fiul lui Milan. Nenorocirile lui Milan și ale fiului său Alexandru au venit din pricina reginei Natalia, care cât a fost în Sârbia a făcut politică moscovită, în opoziție cu politica lui Milan și a fiului său Alexandru. Aceștia au urmat o politică de prietenie cu Austro-Ungaria. La urmă regina Natalia a fost îsgonită din Sârbia.

Rușii, cari nu puteau îngădui o politică antirusă, s'au pus pe lucru. Ceeace nu puteau face la lumina zilei, au organizat în întunec. Un complot militar s'a alcătuit contra regelui Alexandru. Motivul găsit pentru a solidariza pe conjurați a fost foarte simplu: că regele Alexandru a luat de soție pe Draga, ce nu era de rangul său!..

În o noapte de Maiu 1903 regimentele, ce păzeau Belgradul, cu soldații beți, conduse de ofițerii conspiratori, au pătruns în conacul regal, au măcelărit pe regele Alexandru și pe regina Draga, iar corpurile lor tăiate în bucăți au fost aruncate pe fereastră la câni.

Un mormânt ce se indică ca a lui Alexandru și al reginei e numai de ochii lumii, în adevăr martori la acea înmormântare n'au fost.

După această crimă înjosoare, capul conspirației, Petru Carageorghevi, care în noaptea crimei aștepta rezultatul în Semlin, și-a făcut a doua zi intrarea în Belgrad, ca rege al Sârbiei. (După alții s'ar fi aflat în Belgrad chiar și pe vremea sevărșirii crimei și dela fereastră controla executarea planului făcut de el.) Astfel Petru Carageorghevi cu conspiratorii au pus mâna pe conducerea Sârbiei. Anglia multă vreme n'a recunoscut pe regele Petru, socotindu-l ca ajuns rege printr-o crimă.

Timpul trecând, faptele s'au uitat. Mai mult: împrejurările au făcut, că în urma războiului balcanic Sârbia și-a îndoit teritoriul și populația. Cu modul acesta regele Petru devine un adevărat erou național sârbesc, și dacă n'ar fi avut legături criminale cu Rusia, așa ar fi fost și așa ar fi rămas.

Regele Petru, ținând socoteală de vârsta lui și de starea sănătății lui, ar fi fost foarte mulțumit să închidă ochii, lăsând urmașilor săi Sârbia croită și alcătuită de sabia sa în 1912 și 1913.

Diplomația rusă și societățile panslaviste însă nu se puteau opri aci. Așa am avut asasinatul dela Saraievo, dela care au pornit toate nenorocirile sârbești.

În 1914 Sârbi au avut norocul nebanuit de a împedeca invazia austro-ungară. Dacă regele Petru ar fi fost cât de puțin stăpân pe actele sale, ar fi înlăturat catastrofa Sârbiei din ultimele două luni.

În adevăr, nimic n'ar fi micșorat gloria militară și politică a Sârbiei, dacă regele și guvernul sârbesc în Septembrie trecut ar fi făcut pace cu puterile centrale.

Dar conducătorii Sârbiei nu puteau face pace, fiindcă nu le permitea Rusia, și regele Petru nu putea refuza sacrificiul său și al țării sale pentru interesele moscoviților.

Secretul faptelor, dacă se cercetează cu băgare de seamă, e foarte simplu. Regele Petru în durerile sale fizice și sufletești trebuie să-și amintească în continuu de crima din Maiu 1903!..

A treia luptă dela Isonzo.

Era de prevăzut, că într'un conflict dintre monarhia noastră și Italia, — la Isonzo se vor da primele lupte, pentru că Italienii numai pe acolo își pot deschide drumul spre Triest, idealul lor național, și spre Laibach, pentru a putea înainta spre Viena. Și de aceea, tocmai aci s'au făcut și din partea monarhiei noastre cele mai bune întărituri din bună vreme, întăriturile, cărora este a se mulțumi, că patru ofensive desperate italiene au fost respinse până acuma de trupele austro-ungare foarte neînsemnate pe lângă trupele aruncate în foc din partea dușmanului. Căci patru lupte mari s'au dat până acuma la Isonzo: *Prima* a ținut din 28 Iunie până la 6 Iulie, când s'a terminat cu catastrofa nimicire a armatei a treia italiene, *a doua* s'a început în 28 Iulie și a durat tocmai zece zile, iar Italienii au pierdut în ea, ca și în cea dintâi, peste o sută mii de morți și răniți, *a treia* s'a început în 13 Octombrie și s'a terminat în 3 Noembrie cu o pierdere de 150.000 pentru Italieni, iar *a patra* s'a început în 9 Noembrie și s'a continuat cu îndârjire până la 7 Decembrie, fără nici un rezultat pentru Italieni, cari în această luptă din urmă au avut 70.000 de morți și răniți. Pierderile Italienilor în toate aceste patru lupte dela Isonzo, unde repetăm, trupele noastre au avut în fața lor trupe întreit, împătrit, ba de multeori înzecit mai numeroase, se urcă la 600.000 morți și răniți și nu se pot lăuda Italienii cu cucerirea nici macar a unei palme de loc. Dintre toate, lupta *a treia* se pare că a fost cea mai înverșunată. Raportul oficial despre decurgerea ei sună astfel:

A treia luptă dela Isonzo a început în 18 Octombrie, într-o zi prea frumoasă de toamnă. Soarele vărsa strălucirea sa blândă asupra ținutului dela Goriția, când deodată pe la amiază au început să bubuie tunurile Italienilor. Proiectile de toate calibrele au învăluit curând poziția noastră în fum și aburi: unele au explodat în oraș, altele pe drumurile din Rosental și din St. Peter. Orașul Goriția stătea sub foc concentric. Artileria noastră răspundea din când în când, cruțându-și muniția. Mai multe zile ne-au

